

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๑๑๑๔/ ๓๖๕๕

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง สรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยสถาบัน IMD ปี ๒๕๖๒

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๔/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ และเอกสารแนบ จำนวน ๙๐ ชุด

ด้วย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขอเสนอเรื่อง สรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยสถาบัน IMD ปี ๒๕๖๒ มาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

สศช. ขอเสนอเรื่อง สรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยสถาบัน IMD ปี ๒๕๖๒ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องที่เสนอดังกล่าวนี้นายกรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้มีการเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีทราบ (ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย) ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔

๒. สารสำคัญ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ขอนำเรียนสรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยของสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) ซึ่งได้ประกาศผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยปี ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ โดยมีประเด็นที่สำคัญรวม ๕ เรื่อง สรุปได้ ดังนี้

๒.๑ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันโดยสถาบัน IMD ในปี ๒๕๖๒

ในปี ๒๕๖๒ International Institute for Management Development (IMD) ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจทั่วโลก จำนวน ๖๓ ประเทศ โดยใช้เกณฑ์ชีวิตในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันรวมทั้งสิ้น ๓๓๒ ตัวชี้วัด (รวมตัวชี้วัดประเภท Hard Data, Survey Data และ Background Information) ใน ๔ กลุ่มปัจจัยหลัก ประกอบด้วย ๑) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) ดัชนีย่อย ๘๑ ตัวชี้วัด ๒) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government efficiency) ดัชนีย่อย ๗๑ ตัวชี้วัด ๓) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) ดัชนีย่อย ๗๒ ตัวชี้วัด และ ๔) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ดัชนีย่อย ๑๐๘ ตัวชี้วัด ด้วยน้ำหนักคะแนนร้อยละ ๒๕ เท่ากันทั้ง ๔ กลุ่มเกณฑ์ชีวิต แม้ว่าจะมีจำนวนดัชนีย่อยของแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน

ผลการจัดอันดับในปี ๒๕๖๒ ปรากฏว่าสิงคโปร์ขยับขึ้นมาครองอันดับที่ ๑ จากอันดับที่ ๓ ในปี ๒๕๖๑ ในขณะที่สหรัฐอเมริกาตกจากอันดับ ๑ ในปี ๒๕๖๑ มาเป็นอันดับ ๓ ในปีนี้ ส่วนฮ่องกงยังคงอันดับที่ ๒ เช่นเดียวกับปี ๒๕๖๑ และสวิตเซอร์แลนด์ครองอันดับที่ ๔ ดีขึ้น ๑ อันดับ

ปี ๒๕๖๒ IMD ได้จัดอันดับประเทศในกลุ่มอาเซียน ๕ ประเทศ ประกอบด้วย สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งประเทศในอาเซียนส่วนใหญ่มีอันดับดีขึ้น โดยเฉพาะอินโดนีเซียมีอันดับดีขึ้นถึง ๑๑ อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ ๓๒ (จากอันดับที่ ๔๓ ในปี ๒๕๖๑) ส่วนฟิลิปปินส์มีอันดับดีขึ้น ๔ อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ ๔๖ (จากอันดับที่ ๕๐ ในปี ๒๕๖๑) ประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น ๕ อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ ๒๕ (จากอันดับที่ ๓๐ ในปี ๒๕๖๑) และยังเป็นอันดับ ๓ ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ และ มาเลเซีย โดยมาเลเซียยังคงรักษาอันดับ ๒๒ ไว้ได้ และสิงคโปร์ดีขึ้น ๒ อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ ๑ แม้ว่ามีผลคะแนนรวมลดลงเป็น ๗๗.๒๓๓ คะแนน จาก ๗๙.๔๕๐ คะแนน ในปี ๒๕๖๑ โดยที่ประเทศส่วนใหญ่มีคะแนนลดลง

๒.๒ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยปี ๒๕๖๐ ตามกลุ่มตัวชี้วัด ๔ กลุ่ม

ผลการจัดอันดับปัจจัยหลักทั้ง ๔ กลุ่ม ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) มีอันดับสูงขึ้น ๓ อันดับ จากอันดับที่ดีขึ้นของปัจจัยย่อยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน (Basic Infrastructure) ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Infrastructure) และด้านสุขภาพและสภาพแวดล้อม (Health and Environment) ในส่วนของปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) และประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) มีอันดับสูงขึ้น ๒ อันดับ โดยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) ยังคงเป็นกลุ่มที่ไทยมีอันดับดีที่สุดในอาเซียน อยู่ในอันดับที่ ๘ เช่นเดียวกับปัจจัยในกลุ่มประสิทธิภาพของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นมาอยู่ในอันดับ ๒๐ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) ตกลง ๒ อันดับเป็นอันดับที่ ๒๗ (จากอันดับที่ ๒๕ ในปี ๒๕๖๑) จากที่อยู่ในระดับคงที่มา ๓ ปีติดต่อกัน โดยตัวชี้วัดในกลุ่มดังกล่าวมีอันดับต่ำลงทั้งหมดยกเว้นด้านการเงิน

๒.๓ การวิเคราะห์ผลการจัดอันดับ

จากการวิเคราะห์ปัจจัยย่อยทั้ง ๒๐ ด้าน พบว่าประเทศไทยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๒.๓.๑ การจ้างงานอยู่ในระดับสูงและอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำต่อเนื่อง โดยด้านการจ้างงาน อยู่ในอันดับที่ ๓ และอยู่ใน ๕ อันดับแรกของโลกมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ต้องเฝ้าระวังอัตราการขยายตัวของอัตราการว่างงานที่ยังต่ำ และการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะสูง ในขณะที่ผลิตภาพแรงงาน (Labour productivity) ยังต่ำ

๒.๓.๒ การส่งออกสินค้าต่อ GDP อยู่ในระดับสูง ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล และคิดเป็นสัดส่วนที่สูงต่อ GDP ส่งผลให้ด้านการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) อยู่ในอันดับที่ ๖ และในช่วงที่ผ่านมาอยู่ใน ๑๐ ลำดับแรกของโลกมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การนำเข้าสินค้าและบริการที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ตัวชี้วัด Terms of Trade Index, Imports of goods & commercial services และ Balance of commercial services ยังคงมีอันดับดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้องเฝ้าระวังการส่งออกที่เริ่มส่งสัญญาณเติบโตช้าและอัตราแลกเปลี่ยนที่ยังคงแข็งค่าอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๓ การจัดเก็บอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง และภาษีจากการบริโภค และเงินสมทบประกันสังคมที่มีอัตราต่ำ ส่งผลให้นโยบายการคลัง (Tax policy) อยู่ในอันดับที่ ๖ และอยู่ใน ๑๐ อันดับแรกมาตลอดตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ และตัวชี้วัดในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีอันดับดีขึ้น

๒.๓.๔ การเร่งพัฒนาสภาพแวดล้อมในการประกอบธุรกิจตามกรอบ Doing Business ของรัฐบาลชุดปัจจุบันอย่างต่อเนื่องรวมถึงสถานการณ์สภาวะการกีดกันทางการค้าของประเทศอื่นๆ จากการใช้กฎระเบียบที่ยุ่งยาก ส่งผลให้ด้านกฎหมายธุรกิจ (Business Legislation) ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๒ มาอยู่ในอันดับที่ ๓๒

๒.๓.๕ ผลผลิตภาพของประเทศยังต่ำในทุกสาขาโดยมีการปรับตัวดีขึ้นเพียงเล็กน้อย ทั้งในด้านผลิตภาพโดยรวม (Total factor productivity) ผลิตภาพรายสาขาทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งผลิตภาพแรงงาน (Labour productivity) ที่ต่ำ

๒.๓.๖ ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการประกอบธุรกิจ ยังคงเป็นปัญหาและมีแนวโน้มที่อันดับจะลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อประกอบกับการขาดแคลนแรงงานคุณภาพสูงจึงส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานมีอันดับการแข่งขันด้อยลง โดยที่อันดับของกลุ่มปัจจัยด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ (Productivity & Efficiency) ด้อยลงจากอันดับที่ ๔๐ ในปี ๒๕๖๑ มาอยู่ที่อันดับ ๔๓ ในปี ๒๕๖๒

๒.๓.๗ ภาคเอกชนมีทัศนคติและค่านิยมต่อการให้ความสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในทิศทางที่ลดลง โดยอันดับในด้านทัศนคติและคุณค่า (Attitude & Value) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวชี้วัดที่สะท้อนมุมมองของภาคธุรกิจโดยตรง แล่ง ๙ อันดับ มาอยู่ที่อันดับ ๒๖ ในปี ๒๕๖๒ (อันดับ ๑๗ ในปี ๒๕๖๑) อย่างไรก็ตาม ภาคเอกชนยังคงคาดหวังให้รัฐมีการเร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยเร็ว ทั้งในด้านความสามารถในการปรับตัวของนโยบายภาครัฐ การขับเคลื่อนให้เห็นผล ความโปร่งใสบทบาทของระบบราชการในการสนับสนุนภาคธุรกิจ การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และการบริหารตามหลักนิติธรรม ในประเด็นนี้การดำเนินงานร่วมรัฐและเอกชนมีความสำคัญมาก โดยที่ภาคธุรกิจเอกชนเองก็ต้องแสดงความมุ่งมั่นในการที่จะเพิ่มการลงทุนในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้ดิจิทัลเข้มข้นและการเพิ่มประสิทธิภาพจากการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการลงทุนในการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน

๒.๓.๘ สัดส่วนแรงงานต่อจำนวนประชากรสูง ค่าแรงมีราคาถูกและมีชั่วโมงการทำงานที่สูง ส่งผลให้เงื่อนไขด้านตลาดแรงงาน (Labour Market) อยู่ในอันดับที่ ๙ แม้ว่าจะแย่ง ๓ อันดับ แต่ยังคงอยู่ใน ๑๐ อันดับแรกมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามยังคงต้องเฝ้าระวังแนวโน้มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดังกล่าวที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากอัตราการเติบโตของแรงงานที่ต่ำ แม้ว่าจะมีอัตราการเข้าสู่ตลาดแรงงานสูง รวมถึงการกระจายของรายได้ (remuneration spread) ที่ยังเหลื่อมล้ำและต้องให้ความสำคัญต่อการดึงดูดและรักษากลุ่มผู้มีศักยภาพสูง (talent) ไว้ภายในตลาดแรงงานที่มีแนวโน้มแข่งขันได้ลดลงมาก

๒.๓.๙ ค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาจากภาคเอกชนที่ร้อยละ ๐.๘๐ ต่อจีดีพี เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ ๐.๖๓ (ร้อยละ ๐.๕๗ ในปี ๒๕๖๑) แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยทั้งในภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ผลจากการปรับตัวดังกล่าวส่งผลให้อันดับด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ ๔๒ มาเป็น ๓๘ ในปี ๒๕๖๒

๒.๓.๑๐ การส่งเสริมและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย แต่ยังห่างจากประเทศพัฒนาแล้วมาก โดยเฉพาะจำนวนผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรต่อหัว จำนวนสิทธิบัตรที่ให้แก่อนักฟานักในประเทศไทย และจำนวนสิทธิบัตรที่บังคับใช้แล้วยังต่ำอยู่ รวมถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ต้องเร่งบังคับใช้อย่างเหมาะสม

๒.๓.๑๑ การลงทุนและบุคลากรด้านสาธารณสุขยังไม่เพียงพอ ยังต้องลงทุนและพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อยกระดับการดูแลสุขภาพ สภาพแวดล้อม และการส่งเสริมสุขภาพให้สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในอันดับต่ำ (Health and Environment) อยู่ในอันดับที่ ๕๕ จาก ๖๓ ประเทศ

๒.๓.๑๒ ระบบการศึกษาไทยยังขาดคุณภาพจึงไม่สามารถส่งเสริมให้คนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ โดยปัจจัยย่อยด้านการศึกษา (Education) อยู่ในอันดับต่ำที่ ๕๖ คงเดิมจากปีก่อนหน้า เนื่องจากครูในระดับมัธยมต้องรับภาระการสอนนักเรียนต่อคนมากเกินไป โดยครู ๑ คนต้องรับผิดชอบนักเรียนประมาณ ๒๗ คนซึ่งถือเป็นอัตราที่อยู่ในกลุ่มที่มากที่สุดในโลก (ค่าเฉลี่ยโลกอยู่ที่ ๑๔ คน) ในขณะที่ อัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมต่ำและมีแนวโน้มลดลง ผลการสอบด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษได้คะแนนต่ำ อัตราการอ่านหนังสือไม่ออกสูง ภาคธุรกิจไม่มั่นใจต่อผลสัมฤทธิ์ของระบบการศึกษา การเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ และการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา รวมถึงทักษะด้านภาษาของคนไทยไม่ตอบโจทย์การประกอบอาชีพ

๒.๔ ข้อพิจารณาเพื่อสังการ

แม้ว่าในภาพรวมอันดับของประเทศได้ขยับดีขึ้นถึง ๕ อันดับในปีนี้ แต่ยังมีประเด็นที่เป็นจุดอ่อนและมีอันดับต่ำ ซึ่งรัฐบาลควรให้ความสำคัญและเร่งรัดการแก้ปัญหาให้เกิดผลสำเร็จที่ชัดเจน เช่น ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (Health and Environment) ยังอยู่ที่อันดับ ๕๕ และด้านการศึกษา (Education) อยู่ที่อันดับ ๕๖ จากจำนวน ๖๓ ประเทศ ซึ่งจุดอ่อนเหล่านี้เป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างที่สั่งสมมายาวนานและการแก้ปัญหาต้องใช้เวลาในการดำเนินการหรือปฏิรูป โดยต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ทั้งนี้ สำนักงานฯ ขอเสนอประเด็นการขับเคลื่อนที่ควรให้ความสำคัญในช่วงต่อไป ดังนี้

๒.๔.๑ ติดตามการขับเคลื่อนการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ทั้งในกลุ่มที่อันดับดีอยู่แล้วให้สามารถรักษาระดับไว้ให้ได้ต่อเนื่อง และในกลุ่มที่ความสามารถในการแข่งขันยังต่ำและหรือมีแนวโน้มแย่ลง เพื่อให้การดำเนินนโยบาย แผนงาน และโครงการภาครัฐที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวชี้วัดเหล่านี้ มีประสิทธิภาพชัดเจนมากขึ้น โดยให้มีการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินนโยบาย แผนงานและโครงการสำคัญของรัฐบาลเป็นระยะ

๒.๔.๒ ขับเคลื่อนการลงทุนภาครัฐในโครงสร้างพื้นฐานทั้งเชิงกายภาพและดิจิทัลให้ดำเนินไปได้ตามเป้าหมายและสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่และระบบโลจิสติกส์ด้านการขนส่งในทุกรูปแบบ รวมถึงการเตรียมความพร้อมด้านทักษะกำลังคนและระบบสาธารณสุขเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

๒.๔.๓ ให้องค์กรภาครัฐทุกหน่วยงานเร่งพัฒนาระบบข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัยควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ภาคธุรกิจและบุคคลทั่วไปอย่างต่อเนื่องโดยใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์และความคืบหน้าการพัฒนาในประเทศและการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งเข้าใจบทบาทของตนเองและมีโอกาสในการสนับสนุนติดตามความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๕ แนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป

สศช. ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กพข.) จะจัดประชุมร่วมรัฐและเอกชนเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงประเด็นปัญหาที่ยังเป็นจุดอ่อนและกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งการประชุมกับหน่วยงานเจ้าภาพตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องเพื่อการติดตามและผลักดัน แผนงานและโครงการ ที่จะช่วยยกอันดับตัวชี้วัด และรายงานผลการดำเนินงานเพื่อทราบตามขั้นตอนต่อไป

๓. ข้อเสนอของส่วนราชการ

รับทราบสรุปผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยสถาบัน IMD

ปี ๒๕๖๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

โทร. ๐-๒๒๘๐-๔๐๘๕ ต่อ ๕๖๐๘, ๕๖๓๒

โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๑๘๒๑-๒

Email: Suriyon@nesdc.go.th